

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

بررسی تحلیل کیفی عوامل بهبود خلاقیت تربیتی در معلمان در طراحی محیط های یادگیری تعاملی

زینب نجف زاده

کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوی، خوی، ایران

Zeynabnajafzade7@gmail.com

کبرا سیدحسنلو

کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوی، خوی، ایران

ffreelancerr2025@gmail.com

چکیده

هدف مطالعه حاضر، بررسی تحلیل کیفی عوامل بهبود خلاقیت تربیتی در معلمان در طراحی محیط های یادگیری تعاملی است. در پژوهش حاضر از روش تحقیق کیفی استفاده شده است، جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه معلمان ابتدایی شهرستان خوی به تعداد ۱۵۴۰ نفر بود و نمونه در این پژوهش، مصاحبه با ۲۰ نفر از معلمان می باشد. برای دسترسی به اعضای نمونه از روش نمونه گیری گلوله ی برفی استفاده به عمل آمد. ابزار مورد استفاده در این مطالعه مصاحبه بود، جهت سنجش روایی سوالات مصاحبه، سوالات در چندین نوبت توسط استاد محترم راهنما و محقق مورد بررسی قرار گرفت. تجزیه تحلیل داده ها به روش فراست (۲۰۱۱) انجام شد، یافته ها نشان داد که بهبود خلاقیت تربیتی در معلمان در طراحی محیط های یادگیری تعاملی شامل مهارت فناوریانه، انعطاف پذیری در تدریس، تبادل تجربه و تفکر خلاق می باشد. همچنین، تحلیل داده ها نشان داد که نقش مهارت فناوریانه در طراحی محیط های یادگیری تعاملی شامل تسلط بر ابزارهای تولید محتوای تعاملی، بهره گیری از فناوری های نوین یادگیری، مدیریت محیط های یادگیری دیجیتال و ترکیبی و قابلیت تحلیل داده های یادگیری می باشد. به علاوه اینکه، نقش انعطاف پذیری در تدریس در طراحی محیط های یادگیری تعاملی شامل تطبیق پذیری با سبک های مختلف یادگیری، استفاده از رویکردهای آموزشی متنوع، بازخورد مستمر و اصلاح فرایند، مدیریت زمان پویا و استفاده خلاقانه از منابع موجود می باشد. نیز، نقش تبادل تجربه در طراحی محیط های یادگیری تعاملی شامل برگزاری کارگاه ها و جلسات تبادل دانش، ایجاد جوامع یادگیری حرفه ای، حمایت حرفه ای هم تایان، به اشتراک گذاری منابع و نمونه درس ها و مشاهده کلاسی و بازخورد همتا می باشد. به علاوه اینکه تفکر خلاق در طراحی محیط های یادگیری تعاملی شامل کنجکاوی و پرسشگری، انعطاف پذیری شناختی و ذهنی، اصالت و نوآوری در ایده پردازی، ریسک پذیری و تحمل ابهام و تفکر واگرا و همگرا می باشد.

کلید واژه ها: خلاقیت تربیتی، محیط های یادگیری تعاملی، معلمان.

ICPSE
2026

مقدمه

طراحی محیط های یادگیری تعاملی توسط معلم، فراتر از چیدمان فیزیکی کلاس است و به ایجاد فضایی می پردازد که دانش آموزان در آن فعالانه در فرآیند یادگیری مشارکت کنند. معلم با استفاده از روش های متنوع مانند کار گروهی، بحث های کلاسی، بازی های آموزشی و فناوری های نوین، فرصت تعامل میان دانش آموزان و محتوای درسی را فراهم می سازد. این نوع طراحی نه تنها باعث افزایش انگیزه و علاقه مندی دانش آموزان می شود، بلکه به آن ها امکان می دهد تا مهارت های ارتباطی، حل مسئله و تفکر انتقادی خود را در جریان یادگیری تقویت کنند (مایرز و پینتا^۱، ۲۰۲۱). از سوی دیگر، معلم در طراحی محیط های یادگیری تعاملی باید نقش راهنما و تسهیل گر را ایفا کند؛ یعنی به جای انتقال صرف اطلاعات، شرایطی را فراهم آورد که دانش آموزان خودشان به کشف و ساخت دانش بپردازند. استفاده از ابزارهای دیجیتال، شبیه سازی ها، و فعالیت های پروژه محور می تواند تجربه یادگیری را عمیق تر و معنادارتر کند. چنین محیطی نه تنها یادگیری را به فرآیندی پویا و جذاب تبدیل می کند، بلکه موجب پرورش حس مسئولیت پذیری و خودتنظیمی در دانش آموزان می شود، زیرا آنان یاد می گیرند چگونه مسیر یادگیری خود را مدیریت و هدایت کنند (نگوین^۲ و همکاران، ۲۰۲۰)، لذا، خلاقیت تربیتی می تواند در این خصوص موثر باشد. خلاقیت تربیتی معلم فرآیندی است که معلم با آن شرایط مطلوب آموزشی را پدید می آورد و فرآیند یادگیری را در دانش آموزان فراهم می کند (کندی^۳، ۲۰۲۲). التون لی^۴ (۲۰۱۹) باور دارد خلاقیت تربیتی معلم، فرآیند پیچیده و از قبل طراحی شده ای است که توسط وی اجرا می شود و هدف از آن درگیر نمودن متربی با مطالب آموختنی است. در تعریفی دیگر، کیفیت آموزشی معلم به عنوان یک حرفه بر نحوه ی فعالیت در کلاس تاثیرگذار است (کاجک و ایگن^۵، ۲۰۲۳). همچنین باید اشاره داشت که خلاقیت تربیتی معلم به مجموعه ی تدابیر منظمی گفته می شود که وی با توجه به شرایط و امکانات برای رسیدن به هدف در پیش می گیرد (شعبانی، ۱۴۰۲). جکوبسن^۶ و همکاران (۲۰۲۰) خلاقیت تربیتی معلم را راهکاری می دانند که معلم برمی گزیند تا بتواند بین آن چه تدریس می نماید و افرادی که مطالب را می آموزند، پیوند محکمی برقرار نماید.

خلاقیت تربیتی معلم در انتخاب محتوا طرح درس سازماندهی مطالب و ایجاد ارزشیابی آموزش کلی و همچنین دانش و مهارت های اساسی را در مورد موضوع درسی ایجاد کنند و نگرش نسبت به خلاقیت ایجاد کنند، تازگی بیاورند (استارکو^۷، ۲۰۱۹). تحقیقات در حوزه تفکر خلاق، عوامل آن را به متغیرهای مختلف نسبت داده اند، چنانچه، استرنبرگ^۸ (۲۰۲۴) نشان داد که یک برنامه توسعه حرفه ای مبتنی بر نظریه و عمل برای کمک به معلمان برای کسب دانش نگرش ها و مهارت های مرتبط با خلاقیت می تواند موثر باشد، شالی^۹ (۲۰۱۹) نشان داد زمانی که افراد، به صورت گروهی با مسائل درگیر می شوند، راه حل های خلاق موثر بیشتری خلق می کنند. لذا، با وجود مطالعات در حوزه خلاقیت تربیتی، بخش عمده ای از پژوهش ها بر سنجش کمی خلاقیت یا بر پیامدهای

¹- Myers& Pianta

²- Nguyen

³- Kennedy

⁴- Alton Lee

⁵- Kauchak & Eggen

⁶- Jacobsen

⁷- Starko

⁸- Sternberg

⁹- Shalley

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

آموزشی آن متمرکز بوده‌اند و کمتر به تحلیل کیفی تجربه‌های زیسته معلمان در طراحی محیط‌های یادگیری تعاملی پرداخته‌اند. قاسمی و راعون (۱۴۰۴) در پژوهشی نشان دادند نمایش خلاق با به کارگیری بدن، حرکت، صدا و فضا، یادگیری چندوجهی را ممکن می‌سازد. همچنین آموزگاران با بهره‌گیری از این دو روش، قادر به ایجاد محیطی پویاتر، خلاق‌تر و موثرتر در کلاس درس شده‌اند که در آن ادبیات نه به عنوان موضوعی صرفاً درسی، بلکه به مثابه ابزار رشد شخصیت و هویت فرهنگی دانش‌آموزان معرفی می‌شود. همچنین یافته‌های ترکمندی و همکاران (۱۴۰۴) نشان دادند انگیزش به عنوان نیروی محرک اصلی یادگیری و مشارکت فعال به عنوان شاخصی از درگیری عمیق دانش‌آموز با محتوای آموزشی، نقش مهمی در موفقیت تحصیلی ایفا می‌کند. همچنین محیط‌های دیجیتال با طراحی مناسب و به کارگیری پداگوژیکی موثر، پتانسیل قابل توجهی برای افزایش انگیزش و ترویج مشارکت فعال تحصیلی در دانش‌آموزان دارند، اما تحقق این پتانسیل نیازمند توجه به عوامل فنی، انسانی، و سیاستی است و نیز وحیدی فر و همکاران (۱۴۰۴) دریافتند استفاده از سیستم‌های هوش مصنوعی تطبیقی، بازی‌های آموزشی، و پلتفرم‌های تعاملی از جمله روش‌هایی است که موجب ارتقاء انگیزه و مشارکت فعال دانش‌آموزان می‌شود. همچنین، تحلیل داده‌ها و ارائه بازخوردهای فوری از سوی سیستم‌های هوشمند می‌تواند به ارتقاء یادگیری و بهبود تعامل دانش‌آموزان با مواد آموزشی کمک کند. همینطور عساکره (۱۴۰۴) در تحقیقاتش نشان داد که استفاده از روش‌های خلاقانه باعث افزایش معنادار علاقه، پشتکار و احساس رضایت دانش‌آموزان از یادگیری شده است. همچنین، مشاهده شد که این رویکردها موجب تقویت حس خودکارآمدی، استقلال در یادگیری و تعامل مثبت میان دانش‌آموزان گردید. یافته‌ها بیانگر آن است که فضای یادگیری خلاق، زمینه‌ساز بروز انگیزه درونی و مشارکت فعال در فعالیت‌های عملی است و نیز تلفیق خلاقیت با فرایند تدریس در درس کار و فناوری، نه تنها موجب ارتقای کیفیت یادگیری می‌شود، بلکه نگرش دانش‌آموزان را نسبت به یادگیری مهارت‌ها و حل مسئله به طور پایدار بهبود می‌بخشد. به علاوه نکویی و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهشی نشان داد که رویکردهای مشارکتی، پروژه محور و مبتنی بر مسئله از مهم‌ترین شیوه‌های آموزشی برای تقویت تفکر خلاق و انتقادی هستند. همچنین، نقش معلمان در تسهیل یادگیری و ایجاد فضایی برای بیان آزادانه ایده‌ها برجسته است. این مقاله بر ضرورت بازنگری در برنامه‌های درسی، آموزش معلمان، و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین تأکید دارد. نتایج نشان داد که تحول واقعی مستلزم تغییرات بنیادی در نگرش به آموزش و یادگیری است. همچنین کنجوریان (۱۴۰۳) در مطالعه‌ای با عنوان توسعه تفکر انتقادی در نظام آموزشی: نقش محوری معلمان و دانش‌آموزان در یادگیری نوین نشان داد این رویکردها نه تنها توانایی‌های شناختی دانش‌آموزان مانند تحلیل، ارزیابی و حل مسئله را تقویت کرده‌اند، بلکه مهارت‌های اجتماعی و عاطفی نظیر پرسش‌گری، همدلی و انعطاف‌پذیری را نیز ارتقا داده‌اند. و نیز میرزاوند و همکاران (۱۴۰۳) دریافتند یادگیری مبتنی بر مسئله، مشارکت دانش‌آموزان را افزایش داده و آنان را به تفکر انتقادی و حل مسئله ترغیب می‌کند. علاوه بر این، یادگیری مبتنی بر پروژه یکی دیگر از روش‌های نوین است که در آن دانش‌آموزان از طریق انجام پروژه‌های واقعی، مهارت‌های عملی و بین‌رشته‌ای را در کنار افزایش انگیزه کسب می‌کنند. شخصی سازی فرآیند یادگیری نیز از طریق تطبیق محتوا و روش‌های آموزشی با سبک‌های یادگیری متفاوت دانش‌آموزان، موجب بهبود عملکرد و انگیزه آنان می‌شود. نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که این رویکردهای نوین نه تنها باعث افزایش علاقه و مشارکت دانش‌آموزان در یادگیری می‌شود، بلکه به بهبود مهارت‌های ارتباطی، خودکارآمدی و اعتمادبه‌نفس آنان نیز کمک می‌کند. در نهایت، پیشنهاد می‌شود که معلمان و سیاست‌گذاران آموزشی با بهره‌گیری از این روش‌ها و تطبیق آن‌ها با نیازهای آموزشی، محیطی

ICPSE
2026

پویا و انگیزه بخش برای دانش آموزان فراهم کنند. به علاوه طیبی و همکاران (۱۴۰۴) در مطالعه ای نشان دادند این شیوه ها علاوه بر اینکه انگیزه و علاقه مندی دانش آموزان را افزایش می دهند، به آنان این امکان را می دهند که مهارت های حیاتی همچون تفکر انتقادی، همکاری تیمی، حل تعارض و مدیریت زمان را به طور موثر پرورش دهند. و نیز تحقیقات کشوری (۱۴۰۳) نشان داد که آموزش تفکر خلاق و انتقادی از طریق روش های نوین تدریس مانند پرسشگری سقراطی، یادگیری پروژه محور و فعالیت های گروهی، می تواند به بهبود عملکرد تحصیلی، تقویت اعتماد به نفس و پرورش نسلی پویا و نوآور منجر شود. بروکز^{۱۰} و همکاران (۲۰۲۵) گزارش کردند ابزارهای ساده (تایمرهای گفتگو، کارت های نقش، بردهای پویا) نسبت به فناوری های پیچیده، پایداری نوآوری را بهتر حمایت می کنند. هنجارسازی «زمان آزمایش» در برنامه ی مدرسه، مانعی کلیدی را رفع کرد. اثرات تا ۱۲ هفته حفظ شدند و معلمان گزارش کردند که روابط یادگیری مشارکتی عمیق تر شده است. و نیز لاهتی^{۱۱} و همکاران (۲۰۲۳) دریافتند ترکیب چرخه های طراحی تکرارشونده، بازخورد همتایان، و ابزارهای دیجیتال سبک وزن (مانند بردهای تعاملی و استودیوهای میکرو-پروژه) خلاقیت تربیتی معلمان را در خلق سناریوهای یادگیری تعاملی افزایش می دهد. تحلیل شبکه ای تعاملات در کلاس های آزمایشی نشان داد که وقتی معلمان «قواعد تجربه» را با آزادی نوآوری برای دانش آموزان هم زمان می کنند، هم تنوع ایده ها و هم عمق آن ها بالا می رود. مداخله شامل قالب های داستان پردازی آموزشی و نقشه برداری جریان تعامل بود که به معلمان کمک کرد تضادهای هدف بین پوشش محتوا و اکتشاف دانش آموز، را حل کنند. یافته ها نشان دادند که مربی گری مبتنی بر نمونه و بازطراحی آیتم محور، شاخص های خلاقیت (اصالت، انعطاف، بسط) را به طور معناداری ارتقا می دهد. اثرات بعد از سه ماه حفظ شد، اگرچه نیاز به ساختار حمایتی مدرسه برای پایداری نوآوری ها مطرح شد. همچنین ناکامورا^{۱۲} و همکاران (۲۰۲۲) در تحقیقی نشان دادند چگونه «الگوهای تعامل معلم- دانش آموز» در کلاس های مجهز به تابلوهای دیجیتال و ابزارهای بلادرنگ (چت های کلاسی، نظرسنجی زنده) خلاقیت تربیتی را شکل می دهند. نتایج نشان دادند که وقتی معلمان از معماری استفاده می کنند، زمان تأمل دانش آموز افزایش یافته و طراحی فعالیت های باز، به شکل پایداری گسترش می یابد. مدلیابی معادلات ساختاری نشان داد خودکارآمدی فناورانه و هنجارهای حمایتی مدرسه، اثرات راهبردهای تعاملی بر خلاقیت تربیتی را میانجی گری می کنند. کارگاه های «بازنویسی سناریو» با استفاده از ژورنال های انعکاسی معلمان، منجر به ارتقای انعطاف در طرح درس ها شد. ارزیابی کیفی حاکی از آن بود که چارچوب های سبک وزن برای دگرگون سازی نقش معلم از ارائه دهنده به تسهیل گر موثر است. پیامدها بر سیاست گذاری شامل زمان بندی تدریس انعطاف پذیر و حمایت پداگوژیک روزانه بود. نتیجه یافته های پاتل^{۱۳} و همکاران (۲۰۲۴) حاکی از این بود استفاده از «کیت های طراحی مشارکتی» شامل کارت های الگوی تعامل، نقشه های سفر یادگیرنده، و ماتریس های پیچیدگی وظیفه، ظرفیت خلاق معلمان را در طراحی محیط های تعاملی چندوجهی تقویت می کند. تحلیل چندسطحی نشان داد دسترسی به مخازن نمونه های قابل باز ترکیب و حلقه های بازخورد دانش آموزان، رابطه ی مثبت بین باورهای سازنده گرایانه و نوآوری آموزشی را تعدیل می کند. مداخله ی سه فاز (کاوش، ترکیب، آزمایش) موجب افزایش بسط ایده ها و کیفیت تسهیل تعامل شد. روایت های معلمان نشان دادند گره گشایی از «تعارض های طراحی» با ابزارهای بصری ساده،

10- Brooks

11- Lahti

12- Nakamura

13- Patel

ICPSE
2026

چرخه های خلاقیت را پایدار می سازد. اثرات بر عدالت آموزشی نیز مشاهده شد؛ معلمان فعالیت ها را برای نیازهای متنوع بازتنظیم کردند. و نیز اندرسون^{۱۴} و همکاران (۲۰۲۲) گزارش کردند تعاملات مثبت، افزایش اعتماد به نفس دانش آموزان و ایجاد محیط یادگیری حمایتی، نقش مهمی در بهبود انگیزه تحصیلی دارد. پژوهشگران توصیه می کنند که معلمان از روش های ارتباطی تعاملی مانند بازخورد مستمر و جلسات مشاوره فردی استفاده کنند. به علاوه لوپز-گارسیا^{۱۵} و همکاران (۲۰۲۲) در مطالعه ای نشان دادند که طراحی فعالیت های تعاملی مبتنی بر مسئله های محلی، اصالت و ارتباط پذیری طرح درس ها را ارتقا می دهد. استفاده از «تابلوه های تصمیم» برای توازن بین حمایت و خودگردانی دانش آموزان مؤثر بود. اندازه گیری های خلاقیت افزایش معنادار در شاخص های انعطاف معلمان دارد، تداوم اثر با ایجاد حلقه های یادگیری حرفه ای و برنامه ریزی اشتراکی تضمین شد. تحلیل کیفی بر اهمیت روایت سازی اجتماعی و هم ترازی اهداف یادگیری با دغدغه های محلی تأکید کرد. همچنین اسکربینجک^{۱۶} و همکاران (۲۰۲۴) در تحقیقی نشان دادند که پیوند دادن «کارگاه های باز ترکیب دانش» با «قالب های سناریونویسی تعاملی»، خلاقیت آموزشی را در طراحی محیط های یادگیری تعاملی افزایش می دهد. بسیاری از تحقیقات موجود، خلاقیت را به عنوان یک ویژگی فردی یا مهارت قابل آموزش بررسی کرده اند، در حالی که ابعاد فرهنگی، سازمانی و تعاملی محیط یادگیری که می توانند به شکوفایی خلاقیت تربیتی کمک کنند، مغفول مانده اند. این خلأ موجب شده است که درک عمیقی از چگونگی شکل گیری و ارتقای خلاقیت در بستر واقعی کلاس درس و تعاملات آموزشی به دست نیاید، لذا سوال اصلی تحقیق حاضر این است که عوامل بهبود خلاقیت تربیتی در معلمان در طراحی محیط های یادگیری تعاملی کدامند؟

روش شناسی

روش پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ اجرا به صورت روش کیفی است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه معلمان ابتدایی شهرستان خوی به تعداد ۱۵۴۰ نفر بود. برای تحلیل کیفی، نمونه در این پژوهش، مصاحبه با ۲۰ نفر از معلمان دوره ابتدایی شهرستان خوی می باشد. تعداد نمونه ها برای انجام مصاحبه در تحقیق کیفی به چند عامل بستگی دارد، از جمله هدف تحقیق، نوع داده ها، و میزان تنوع اطلاعاتی که نیاز دارید. اما به طور عمومی در تحقیقات کیفی معمولاً پیشنهاد می شود که حداقل ۵ تا ۲۰ نفر برای مصاحبه کافی است، به خصوص اگر موضوع تحقیق به طور خاص و متمرکز است. اما برای اطمینان از غنای داده ها، ممکن است تعداد بیشتری مورد نیاز باشد. در برخی موارد، ممکن است نیاز به نمونه های بیشتری باشد (حتی تا ۳۰ یا بیشتر) تا تنوع دیدگاه ها و تجربیات به خوبی نمایان شود. کلید در تحقیق کیفی، اصل اشباع نظری است، به این معنا که شما زمانی به تعداد کافی از داده ها دست یافته اید که دیگر اطلاعات جدیدی از مصاحبه های بیشتر به دست نیاید. این یکی از اصول اصلی در تحقیقات کیفی است. برای دسترسی به اعضای نمونه از روش نمونه گیری گلوله برفی استفاده شد «این روش مانند زنجیر عمل میکند و نفر اول شما را به افراد دیگری با همان موضوع یا صفت معرفی میکند و در نهایت روند نمونه گیری تا زمانی که پژوهشگر به تعداد کافی از افراد دست یابد و در اطلاعات بدست آمده به اشباع برسد ادامه خواهد یافت». برای جمع آوری داده ها از تکنیک مصاحبه بهره گیری شد. در این رویکرد، پژوهشگر در ابتدای مصاحبه تعدادی سوال مشخص را مطرح می کند تا

¹⁴- Anderson

¹⁵- López-García

¹⁶- Skrbinek

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

زمینه را برای تفکر و اظهار نظر مشارکت کننده درباره پدیده مورد مطالعه فراهم سازد، سوالات مصاحبه تحقیق حاضر به این صورت بود: ۱. شما چگونه از ابزارهای فناورانه (مانند نرم افزارها یا پلتفرم های آموزشی) در طراحی محیط های یادگیری تعاملی استفاده می کنید؟ ۲. در شرایطی که روش تدریس اولیه شما پاسخ گو نیست، چگونه رویکرد خود را تغییر می دهید تا محیطی تعاملی تر ایجاد شود؟ ۳. تبادل تجربه با همکاران چه نقشی در بهبود طراحی محیط های یادگیری تعاملی برای شما داشته است؟ ۴. چگونه از تفکر خلاق برای طراحی فعالیت های نوآورانه و جذاب در کلاس استفاده می کنید؟ در این مطالعه، به منظور برآورد میزان روایی ابزار پرسشنامه و چک لیست مصاحبه از معیار اعتبارپذیری (واقعی بودن توصیف ها و یافته های پژوهش) با بکارگیری رویه های ویژه کدگذاری (با استفاده از تحلیل فراست (۲۰۱۱)) و تحلیل برای ارزیابی روایی استفاده شد، همچنین جهت سنجش روایی سوالات مصاحبه، سوالات در چندین نوبت توسط استاد محترم راهنما و محقق مورد بررسی قرار گرفت و پس از انطباق سوالات مصاحبه با موضوع و هدف پژوهش فرم نهایی مصاحبه با چهار سوال مربوط به هدف ها و موضوع پژوهش به تایید رسید، در این مطالعه برای ارزیابی پایایی از هدایت دقیق جریان مصاحبه برای گردآوری داده ها استفاده به عمل آمد. نمونه گیری هدفمند یکی از روش های پرکاربرد در پژوهش های کیفی است که در آن، محقق به طور مستقیم افراد واجد شرایط را برای شرکت در مطالعه انتخاب می کند. در این پژوهش، پس از شناسایی چند معلم باتجربه توسط مدیریت منطقه آموزش و پرورش، محقق از شیوه نمونه گیری هدفمند استفاده کرده است. این روش مبتنی بر ارتباطات میان فردی بوده و به پژوهشگر کمک می کند تا به گروهی از افراد با ویژگی های مشابه دسترسی یابد. در این فرآیند، ابتدا چند معلم با تجربه که شناخت کافی از فضای آموزشی دارند، به عنوان نمونه اولیه انتخاب شده اند. سپس این معلمان، پژوهشگر را به همکاران دیگری که دانش و تجربه مشابهی دارند، معرفی کرده اند. این روند به صورت زنجیره ای ادامه یافته تا گروهی از مشارکت کنندگان که دیدگاه های متنوع اما مرتبط با موضوع دارند، در پژوهش حضور یابند. این نوع نمونه گیری به ویژه در مطالعاتی که تمرکز بر تجربیات فردی، دیدگاه های تخصصی یا دسترسی به گروه های خاص دارد، بسیار مؤثر است. یکی از ویژگی های کلیدی این روش، رسیدن به اشباع اطلاعات است؛ به این معنا که روند انتخاب نمونه ها ادامه می یابد تا زمانی که داده های جدید، اطلاعات تازه ای به پژوهش اضافه نکنند. به عبارت دیگر، هنگامی که مصاحبه ها و داده های گردآوری شده به نقطه ای برسند که یافته های جدید تکراری شوند و اطلاعات بیشتری حاصل نشود، محقق می تواند فرایند نمونه گیری را متوقف کند. این اشباع اطلاعات به پژوهشگر کمک می کند تا اطمینان حاصل کند که تمامی ابعاد موضوع مورد بررسی قرار گرفته اند و نتایج به اندازه کافی معتبر و قابل تعمیم در چارچوب پژوهش کیفی هستند. روش تجزیه و تحلیل داده ها به سبک فراست (۲۰۱۱) به بررسی دقیق و عمیق داده های کیفی می پردازد. این روش تحقیق عمدتاً بر اساس استفاده از مصاحبه ها برای گردآوری اطلاعات در مورد تجربیات و نظرات افراد استوار است. هدف اصلی این روش ایجاد فهمی عمیق از موضوع تحقیق از طریق بررسی تجربیات منحصر به فرد شرکت کنندگان می باشد.

یافته ها

از مصاحبه با شرکت کنندگان ۴ مضمون اصلی و ۱۹ مضمون فرعی از یافته ها استخراج شد که می توانند عوامل بهبود خلاقیت تربیتی در معلمان در طراحی محیط های یادگیری تعاملی را به تصویر بکشند (جدول ۱).

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

جدول ۱، مضمون های اصلی و فرعی استخراج شده از داده ها

مضمون های اصلی	مضمون های فرعی
مهارت فناوریانه	تسلط بر ابزارهای تولید محتوای تعاملی
	بهره گیری از فناوری های نوین یادگیری
	مدیریت محیط های یادگیری دیجیتال و ترکیبی
	قابلیت تحلیل داده های یادگیری
انعطاف پذیری در تدریس	تطبیق پذیری با سبک های مختلف یادگیری
	استفاده از رویکردهای آموزشی متنوع
	بازخورد مستمر و اصلاح فرایند
	مدیریت زمان پویا
	استفاده خلاقانه از منابع موجود
	برگزاری کارگاه ها و جلسات تبادل دانش
تبادل تجربه	ایجاد جوامع یادگیری حرفه ای
	حمایت حرفه ای هم تایان
	به اشتراک گذاری منابع و نمونه درس ها
	مشاهده کلاسی و بازخورد هم تا
	کنجکاوی و پرسشگری
تفکر خلاق	انعطاف پذیری شناختی و ذهنی
	اصالت و نوآوری در ایده پردازی
	ریسک پذیری و تحمل ابهام
	تفکر واگرا و همگرا

تحلیل مصاحبه نشان داد که معلمان مدارس شهرستان خوی، ۴ دسته از عوامل بهبود خلاقیت تربیتی در معلمان در طراحی محیط های یادگیری تعاملی ارائه دادند، که عبارتند از: مهارت فناوریانه، انعطاف پذیری در تدریس، تبادل تجربه، تفکر خلاق، که هر یک از این راهکارهای اصلی، شامل راهکارهای فرعی است که در ادامه، هریک از این ابعاد و تجربه معلمان توضیح داده می شود.

۱- مهارت فناوریانه

در ادامه، چند نقل قول و متن مصاحبه از دبیران در خصوص عوامل اصلی مهارت فناوریانه که به بهبود خلاقیت تربیتی معلمان در طراحی محیط های یادگیری تعاملی کمک می کنند ارائه می شود:

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

جدول ۲، مضمون های اصلی و فرعی استخراج شده از داده ها و مصاحبه های مربوط به مهارت فناوریانه

مضمون فرعی	متن مصاحبه ها
تسلط بر ابزارهای تولید محتوای تعاملی	مصاحبه شونده: استفاده از ابزارهایی مثل پاورپوینت باعث شد بتوانم درس علوم رو خیلی جذاب تر کنم؛ بچه ها با اشتیاق بیشتری وارد بحث می شوند و حوصله شان سر نمیرود. مصاحبه شونده: وقتی از کوئیزهای تعاملی! استفاده می کنم، بچه ها نه تنها مطالب رو بهتر یاد می گیرن، بلکه رقابت سالمی هم بینشون شکل می گیره که انگیزه درس خوندنشون رو بالا می بره. مصاحبه شونده: درس ها قبلاً فقط روخوانی کتاب بود، اما حالا با استوری لاین می تونم تصاویر و نقشه ها رو نمایش بدم و از بچه ها بخوام نقطه ها رو مشخص کنن، اینطوری درس زنده میشه.
بهره گیری از فناوری های نوین یادگیری	مصاحبه شونده: با استفاده از انیمیشن، تونستم مفهوم چرخه آب رو به صورت سه بعدی به دانش آموزان کلاس چهارم نشون بدم؛ انگار که واقعا توی یه چرخه ی طبیعت بودن. مصاحبه شونده: سفر مجازی به تخت جمشید با واقعیت افزوده برای درس تاریخ، تجربه ای بود که هیچ وقت فراموش نمی کنن. بچه ها واقعا حس کردن که اونجا حضور دارن و تاریخ رو لمس کردن. مصاحبه شونده: با نرم افزارهای مخصوص، بچه ها روی تخته ی مجازی نقاشی می کنن و ایده های درس هنر رو به اشتراک می دارن. این هم افزایی، خلاقیت فردی رو هم تقویت می کنه.
مدیریت محیط های یادگیری دیجیتال و ترکیبی	مصاحبه شونده: تخته هوشمند واقعا نظم و ترتیبی به کار من داده. تکالیف، جزوه ها و اطلاعیه ها همه سر جای خودشون هستن و بچه ها هم می دونن کجا باید دنبال چی بگردن. مصاحبه شونده: حتی در روزهایی که مدرسه تعطیل بود، تونستم با استفاده از کلاس های ترکیبی و ابزارهای آنلاین، درس رو ادامه بدیم. این انعطاف پذیری باعث شد هیچ دانش آموزی عقب نمونه. مصاحبه شونده: برای دانش آموزانی که نیاز به تدریس خصوصی داشتن، مسیرهای یادگیری متفاوتی در پاورپوینت طراحی کردم؛ هر کسی با سرعت خودش پیش می رفت و این به درک بهترشون کمک کرد.

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 Septembre 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

مصاحبه شونده: دیدن اینکه کدوم سوالات کوئیز رو بچه ها بیشتر اشتباه جواب دادن، بهم کمک کرد بفهمم کجای درس رو باید دوباره با روشی متفاوت توضیح بدم؛ این باعث شد درس بعدی خیلی مؤثرتر باشه. مصاحبه شونده: تحلیل آماری نتایج آزمون ها در استوری لاین نشون داد که بچه هایی که بیشتر فعالیت های آنلاین رو انجام دادن، نمرات بهتری گرفتن؛ این من رو تشویق کرد که فعالیت های تعاملی بیشتری طراحی کنم. مصاحبه شونده: وقتی می بینم دانش آموزی در یک مبحث خاص مشکل داره، می تونم با توجه به داده ها، تمرین های اضافی و هدفمند براش بفرستم. این شخصی سازی، خلاقیت من رو در ارائه راه حل نشون میده.	قابلیت تحلیل داده های یادگیری
--	--------------------------------------

۲- انعطاف پذیری در تدریس

در ادامه، چند نقل قول و متن مصاحبه از دبیران در خصوص عوامل اصلی انعطاف پذیری در تدریس که به بهبود خلاقیت تربیتی معلمان در طراحی محیط های یادگیری تعاملی کمک می کنند ارائه می شود:

جدول ۳- مضمون های اصلی و فرعی استخراج شده از داده ها و مصاحبه های مربوط به انعطاف پذیری در تدریس

مضمون فرعی	متن مصاحبه ها
تطبیق پذیری با سبک های مختلف یادگیری	مصاحبه شونده: وقتی می بینم دانش آموزی با روش سنتی درس من ارتباط نمی گیرد، بلافاصله رویکردم را عوض می کنم. گاهی یک انیمیشن کوتاه یا یک فعالیت عملی، کلید یادگیری اوست. مصاحبه شونده: سعی می کنم همیشه چند راه مختلف برای رساندن یک مطلب داشته باشم؛ یکی تصویری، یکی شنیداری، و یکی هم با انجام دادن. اینطوری مطمئن می شوم همه بچه ها فرصت یادگیری دارند. مصاحبه شونده: بعضی بچه ها نیاز دارند اول بخوانند و بنویسند تا بفهمند، بعضی دیگر باید ببینند یا تجربه کنند. انعطاف پذیری در روش تدریس یعنی بتوانم این تفاوت ها را در کلاس پوشش دهم.
استفاده از رویکردهای آموزشی متنوع	مصاحبه شونده: گاهی تدریس مستقیم بهترین راه است، گاهی اما یک پروژه گروهی یا تحقیق کلاسی، دریچه های تازه ای به روی خلاقیت بچه ها باز می کند. مصاحبه شونده: من همیشه سعی می کنم روش های تدریس را عوض کنم. اگر یک ترم از یادگیری مبتنی بر مسئله استفاده کردم، ترم بعد شاید سراغ یادگیری اکتشافی بروم. مصاحبه شونده: وقتی می بینم دانش آموزان در یک روش خاص خسته شده اند، از روش بعدی استفاده می کنم. مثلاً بعد از یک سخنرانی، یک کارگاه عملی یا یک مناظره کلاسی برگزار می کنم.
بازخورد مستمر و اصلاح	مصاحبه شونده: به جای اینکه منتظر امتحان پایان ترم باشم، در طول درس مدام از بچه ها می پرسم، کارشان را

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

چک می کنم و اگر لازم بود، توضیحاتم را برایشان شفاف تر می کنم. مصاحبه شونده: بازخورد دانش آموزان برای من خیلی ارزشمند است. گاهی یک سوال ساده آن ها، نشان می دهد که من باید روش توضیح را تغییر دهم یا روی بخش دیگری تمرکز کنم. مصاحبه شونده: من همیشه فضایی ایجاد کرده ام که بچه ها راحت بتوانند بگویند چه چیزی را متوجه نشده اند یا چه پیشنهادی دارند. این بازخوردها به من کمک می کند کلاس را بهتر مدیریت کنم.	فرایند
مصاحبه شونده: گاهی یک بحث کلاسی آنقدر جالب می شود که ترجیح می دهم زمان بیشتری به آن اختصاص دهم و کمی از برنامه عقب بیفتم، چون یادگیری واقعی در همین لحظات اتفاق می افتد. مصاحبه شونده: اگر بچه ها درگیر یک مسئله یا پروژه هستند و به زمان بیشتری نیاز دارند، با کمال میل زمان را تمدید می کنم. اجبار به تمام کردن کار در زمان مشخص، خلاقیت را از بین می برد. مصاحبه شونده: بعضی روزها کلاس خیلی پرنرژی است و بچه ها سریع تر مطالب را یاد می گیرند. در این مواقع، از زمان اضافه برای فعالیت های خلاقانه تر یا عمیق تر استفاده می کنم.	مدیریت زمان پویا
مصاحبه شونده: گاهی یک تکه روزنامه یا یک شیء ساده در کلاس، می تواند جرقه یک ایده خلاقانه برای درس باشد. مهم این است که چطور بتوانیم از هر چیزی برای یادگیری استفاده کنیم. مصاحبه شونده: نیازی نیست همیشه از ابزارهای گران قیمت استفاده کنیم. گاهی با استفاده از خلاقیت، می توان از همان مقواها و ماژیک های موجود در کلاس، پروژه های جذابی ساخت. مصاحبه شونده: من همیشه دنبال راه های جدید برای استفاده از کتاب درسی یا حتی وسایل داخل کیف بچه ها هستم. این کار باعث می شود یادگیری از حالت کلیشه ای خارج شود.	استفاده خلاقانه از منابع موجود

۳- تبادل تجربه

در ادامه، چند نقل قول و متن مصاحبه از دبیران در خصوص عوامل اصلی تبادل تجربه که به بهبود خلاقیت تربیتی معلمان در طراحی محیط های یادگیری تعاملی کمک می کنند ارائه می شود:

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

جدول ۴- مضمون های اصلی و فرعی استخراج شده از داده ها و مصاحبه های مربوط به تبادل تجربه

مضمون فرعی	متن مصاحبه ها
برگزاری کارگاه ها و جلسات تبادل دانش	مصاحبه شونده: وقتی در کارگاه با همکاران در مورد چالش های کلاس مجازی صحبت کردم، ایشان ایده های خلاقانه ای برای استفاده از ابزارهای تعاملی مطرح کردند که خودم هرگز به آن فکر نکرده بودم. مصاحبه شونده: حضور در این کارگاه ها باعث می شود بینم همکارانم چطور با خلاقیت از کمترین امکانات، بهترین محیط یادگیری را می سازند. این الهام بخش من است. مصاحبه شونده: به اشتراک گذاشتن مشکلاتی که در طراحی فعالیت های تعاملی دارم و شنیدن راه حل های عملی همکاران، باعث می شود احساس تنهایی نکنم و با انرژی بیشتری به سراغ کلاس بروم.
ایجاد جوامع یادگیری حرفه ای	مصاحبه شونده: با آقای رضایی روی طراحی یک پروژه علمی مشترک کار کردیم. او در بخش بصری و من در بخش محتوایی قوی تر بودم؛ حاصل کارمان خیلی بهتر از زمانی شد که تنها بودم. مصاحبه شونده: وقتی با چند همکار دیگر روی یک طرح درس تعاملی کار می کنیم، هر کس زاویه دید متفاوتی دارد و این باعث می شود طرح نهایی بسیار کامل تر و خلاقانه تر شود. مصاحبه شونده: هم فکری برای چگونگی ایجاد تعامل در کلاس های بزرگ، واقعاً چالش برانگیز است. اما وقتی با هم فکر می کنیم، ایده هایی مثل استفاده از سیستم های رأی گیری سریع به ذهنمان می رسد.
منتورینگ و کوچینگ همتا	مصاحبه شونده: گروه ما در پیام رسان، منبع اصلی ایده های من برای فعالیت های کلاسی شده است. هر روز چند ایده جدید و کاربردی از همکارانم می بینم. مصاحبه شونده: وقتی دنبال یک روش جدید برای آموزش مبحث پیچیده ای بودم، در گروه مجازی مدرسه، یک فایل PDF با توضیحات کامل و نمونه فعالیت پیدا کردم که معجزه کرد. مصاحبه شونده: به راحتی می توانم سوالاتم را در پلتفرم مدرسه مطرح کنم و سریع جواب بگیرم. این یعنی هیچ وقت برای حل یک مشکل در طراحی کلاس، تنها نخواهم بود.
به اشتراک گذاری منابع و نمونه درس ها	مصاحبه شونده: وقتی کلاس همکارم را دیدم که چطور بچه ها را با یک داستان سرایی تعاملی درگیر می کرد، خودم هم مشتاق شدم تا این روش را در کلاس خودم پیاده کنم. مصاحبه شونده: بعد از اینکه همکارم کلاس مرا مشاهده کرد و نکاتی در مورد نحوه مدیریت زمان در فعالیت های گروهی به من گفت، توانستم کلاس هایم را خیلی بهتر سازماندهی کنم.

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

مصاحبه شونده: مشاهده کلاس درس یک همکار باتجربه، به من نشان داد که چطور می توانم با کمترین امکانات، فضایی پویا و جذاب برای یادگیری ایجاد کنم.	
مصاحبه شونده: در حلقه یادگیری حرفه ای ما، هر هفته یک مقاله جدید در مورد روش های تدریس خلاقانه را می خوانیم و بحث می کنیم که چطور می توانیم آن را در کلاس هایمان به کار ببریم.	
مصاحبه شونده: وقتی با همکارانم در دفتر معلمان جمع می شویم و در مورد چالش های طراحی محیط یادگیری تعاملی صحبت می کنیم، انگار یک تیم پشتیبانی قوی دارم که همیشه آماده کمک است.	مشاهده کلاسی و بازخورد همتا
مصاحبه شونده: حضور در دفتر معلمان به من کمک کرده تا نگرشم نسبت به تدریس تغییر کند و بیشتر به دنبال راه های نوآورانه برای درگیر کردن دانش آموزان باشم.	

۴- تفکر خلاق

در ادامه، چند نقل قول و متن مصاحبه از دبیران در خصوص عوامل اصلی تفکر خلاق که به بهبود خلاقیت تربیتی معلمان در طراحی محیط های یادگیری تعاملی کمک می کنند ارائه می شود:

جدول ۵، مضمون های اصلی و فرعی استخراج شده از داده ها و مصاحبه های مربوط به تفکر خلاق

مضمون فرعی	متن مصاحبه ها
کنجکاوی و پرسشگری	مصاحبه شونده: همیشه از خودم می پرسم چطور می توانم این مبحث را برای دانش آموزی که اصلاً علاقه ای ندارد، جذاب کنم؟ همین سوال باعث شد یک بازی نقش آفرینی برای درس تاریخ طراحی کنم. مصاحبه شونده: وقتی دانش آموزان سوالات عجیب و غریبی می پرسند، به جای اینکه بگویم ین به درس مربوط نیست، سعی می کنم آن را به مسیری برای یادگیری هدایت کنم. این کنجکاوی متقابل، کلاس را زنده می کند. مصاحبه شونده: دیدن اینکه بچه ها چقدر با پرسیدن سوالات 'چرا' در مورد پدیده های اطرافشان درگیر می شوند، من را تشویق کرد تا خودم هم همیشه به دنبال کشف راه های جدید برای تدریس باشم.
انعطاف پذیری شناختی و ذهنی	مصاحبه شونده: وقتی دیدم دانش آموزانم با روش ارائه ام مشکل دارند، بلافاصله نحوه توضیحم را عوض کردم و از مثال های ملموس تر استفاده کردم. مهم این است که پیام درس منتقل شود. مصاحبه شونده: گاهی باید از کلیشه ها فاصله گرفت. مثلاً فکر می کردم همیشه باید کلاس را با درس شروع کنم، اما وقتی یک فعالیت کوتاه و سرگرم کننده در ابتدا گذاشتم، بچه ها خیلی بهتر در درس بعدی مشارکت کردند. مصاحبه شونده: توانایی اینکه بفهمم یک ایده اولیه شاید بهترین نباشد و آماده باشم آن را کنار بگذارم و سراغ

ICPSE
2026

ایده های جدید بروم، به من کمک کرده تا در طراحی فعالیت ها خلاق تر باشم.	
مصاحبه شونده: به جای استفاده از فلش کارت های معمولی، برای درس علوم، کارت هایی طراحی کردم که با تا شدن، شکل یک سلول یا مولکول را تشکیل می دادند. بچه ها عاشقش شدند. مصاحبه شونده: یک بار برای آموزش تاریخ، به جای روایت خطی، یک 'موزه سیار' در کلاس درست کردم و از دانش آموزان خواستم اشیاء نمادین آن دوران را بسازند و معرفی کنند. مصاحبه شونده: ایده 'نقشه ذهنی' برای درس ادبیات به ذهنم رسید، اما به جای کاغذ، از بچه ها خواستم با استفاده از نخ های رنگی و سنجاق روی تخته، این نقشه را بسازند. نتیجه اش فوق العاده بود.	اصالت و نوآوری در ایده پردازی
مصاحبه شونده: وقتی ایده ای دارم که شاید کمی نامتعارف باشد، سعی می کنم آن را امتحان کنم، حتی اگر نتیجه اش دقیقاً آن چیزی که انتظار دارم نشود. مهم تجربه کردن است. مصاحبه شونده: گاهی وقت ها وسط کلاس متوجه می شوم که طرح اولیه ام کار نمی کند. به جای اینکه سردرگم شوم، سعی می کنم با آرامش یک مسیر جدید را امتحان کنم و ابهام را بپذیرم. مصاحبه شونده: استفاده از پروژه هایی که دانش آموزان خودشان موضوعشان را انتخاب می کنند، گاهی نتایج غیرمنتظره ای دارد، هم خوب و هم بد. اما این عدم قطعیت، بخشی از یادگیری است.	ریسک پذیری و تحمل ابهام
مصاحبه شونده: برای درس علوم، از بچه ها خواستم هر تعداد کاربرد ممکن برای یک بطری پلاستیکی را بنویسند. بعد از اینکه کلی ایده آمد، با هم بهترین و خلاقانه ترین ها را انتخاب کردیم. مصاحبه شونده: وقتی می خواهم یک فعالیت گروهی طراحی کنم، اول به ده ها روش مختلف فکر می کنم که چطور بچه ها بتوانند با هم کار کنند (تفکر واگرا). سپس بهترین روش را با توجه به زمان و منابعم انتخاب می کنم (تفکر همگرا). مصاحبه شونده: برای حل یک مسئله در کلاس، از دانش آموزان خواستم تا حد امکان راه حل های مختلف را پیشنهاد دهند. سپس با هم تحلیل کردیم که کدام راه حل عملی تر و موثرتر است.	تفکر واگرا و همگرا

نتیجه گیری

تحلیل داده های مصاحبه ها نشان داد که عوامل بهبود خلاقیت تربیتی در معلمان در طراحی محیط های یادگیری تعاملی شامل مهارت فناوریانه، انعطاف پذیری در تدریس، تبادل تجربه و تفکر خلاق می باشد. در تبیین نتیجه بدست آمده باید اشاره داشت که بهبود خلاقیت تربیتی در معلمان در طراحی محیط های یادگیری تعاملی تحت تأثیر مجموعه ای از عوامل حرفه ای و شناختی قرار دارد که از جمله مهم ترین آن ها می توان به مهارت فناوریانه، انعطاف پذیری در تدریس، تبادل تجربه و تفکر خلاق اشاره کرد.

ICPSE
2026

برخوردار از مهارت های فناوری به معلمان امکان می دهد از ابزارها و فناوری های نوین آموزشی برای ایجاد فرصت های یادگیری متنوع و تعاملی بهره بگیرند و محیطی پویا برای مشارکت فعال دانش آموزان فراهم سازند. در کنار آن، انعطاف پذیری در تدریس سبب می شود معلمان بتوانند روش ها، راهبردها و فعالیت های آموزشی را متناسب با نیازها، علایق و تفاوت های فردی یادگیرندگان تنظیم کنند. همچنین تبادل تجربه میان معلمان، از طریق تعاملات حرفه ای و یادگیری همکارانه، زمینه انتقال ایده ها، روش های موفق و راهکارهای نوآورانه را فراهم می کند. در نهایت، تفکر خلاق به عنوان یک توانایی شناختی مهم، به معلمان کمک می کند تا با رویکردی نوآورانه به طراحی فعالیت ها و موقعیت های یادگیری بپردازند و محیط هایی ایجاد کنند که یادگیری در آن ها فعال، معنادار و مبتنی بر تعامل باشد. نتیجه بدست آمده با نتایج تحقیقات قاسمی و راعون (۱۴۰۴)، ترکمندی و همکاران (۱۴۰۴)، بروکز و همکاران (۲۰۲۵)، لاهتی و همکاران (۲۰۲۳) هماهنگ می باشد. همچنین یافته ها نشان داد که نقش مهارت فناوری در طراحی محیط های یادگیری تعاملی شامل تسلط بر ابزارهای تولید محتوای تعاملی، بهره گیری از فناوری های نوین یادگیری، مدیریت محیط های یادگیری دیجیتال و ترکیبی و قابلیت تحلیل داده های یادگیری می باشد. در تبیین نتیجه بدست آمده باید اشاره داشت که مهارت فناوری یکی از مؤلفه های اساسی در توانمندسازی معلمان برای طراحی محیط های یادگیری تعاملی به شمار می آید. تسلط بر ابزارهای تولید محتوای تعاملی به معلمان این امکان را می دهد که مواد آموزشی چندرسانه ای و جذاب طراحی کرده و فرصت های مشارکت فعال را برای یادگیرندگان فراهم سازند. همچنین بهره گیری از فناوری های نوین یادگیری، مانند پلتفرم های آموزشی، ابزارهای همکاری آنلاین و منابع دیجیتال، زمینه ایجاد تعامل بیشتر میان معلم، دانش آموز و محتوا را فراهم می کند. از سوی دیگر، مدیریت مؤثر محیط های یادگیری دیجیتال و ترکیبی به معلمان کمک می کند تا فرآیند آموزش را در فضاهای حضوری و مجازی به صورت هماهنگ و هدفمند سازماندهی کنند. افزون بر این، قابلیت تحلیل داده های یادگیری به معلمان امکان می دهد با بررسی عملکرد و میزان مشارکت دانش آموزان، تصمیم های آموزشی آگاهانه تری اتخاذ کرده و طراحی محیط های یادگیری را به گونه ای بهبود دهند که پاسخگوی نیازهای متنوع یادگیرندگان باشد. نتیجه بدست آمده با نتایج تحقیقات وحیدی فر و همکاران (۱۴۰۴)، پاتل و همکاران (۲۰۲۴)، ناکامورا و همکاران (۲۰۲۲)، اندرسون و همکاران (۲۰۲۲) هماهنگ می باشد و نیز نتایج نشان داد که نقش انعطاف پذیری در تدریس در طراحی محیط های یادگیری تعاملی شامل تطبیق پذیری با سبک های مختلف یادگیری، استفاده از رویکردهای آموزشی متنوع، بازخورد مستمر و اصلاح فرایند، مدیریت زمان پویا و استفاده خلاقانه از منابع موجود می باشد. در تبیین نتیجه بدست آمده باید اشاره داشت که انعطاف پذیری در تدریس یکی از عوامل کلیدی در طراحی و اجرای محیط های یادگیری تعاملی محسوب می شود، زیرا به معلمان امکان می دهد فرایند آموزش را متناسب با شرایط متغیر کلاس و نیازهای متنوع یادگیرندگان تنظیم کنند. تطبیق پذیری با سبک های مختلف یادگیری باعث می شود معلم بتواند فعالیت ها و روش های آموزشی را به گونه ای طراحی کند که پاسخگوی تفاوت های فردی دانش آموزان باشد. همچنین استفاده از رویکردهای آموزشی متنوع، مانند یادگیری مشارکتی، مسئله محور یا پروژه محور، زمینه افزایش تعامل و مشارکت فعال فراگیران را فراهم می سازد. ارائه بازخورد مستمر و اصلاح فرایند آموزش نیز به معلم کمک می کند تا بر اساس واکنش ها و عملکرد دانش آموزان، شیوه های تدریس و فعالیت های یادگیری را به طور مستمر بهبود دهد. افزون بر این، مدیریت زمان به صورت پویا و استفاده خلاقانه از منابع موجود، شرایطی را فراهم می کند که محیط یادگیری انعطاف پذیر، پویا و متناسب با اهداف آموزشی شکل گیرد و فرصت های بیشتری برای تعامل و یادگیری معنادار ایجاد شود. نتیجه بدست آمده با نتایج تحقیقات عساکره (۱۴۰۴)، نکویی و همکاران (۱۴۰۳)، لوپز-گارسا و همکاران (۲۰۲۲)، هماهنگ می باشد. به علاوه یافته ها نشان داد که نقش تبادل تجربه در طراحی محیط های یادگیری تعاملی شامل برگزاری کارگاه ها و جلسات تبادل دانش، ایجاد جوامع یادگیری حرفه ای، حمایت حرفه ای همتایان، به اشتراک گذاری منابع و نمونه درس ها و مشاهده کلاسی و بازخورد همتا می باشد. در تبیین نتیجه بدست آمده باید اشاره داشت که تبادل تجربه میان معلمان نقش بسیار مهمی در تقویت توانایی آنان برای طراحی محیط های یادگیری تعاملی دارد، زیرا فرایند یادگیری حرفه ای را از حالت فردی به یک فعالیت جمعی و تعاملی تبدیل می کند. برگزاری کارگاه ها و

ICPSE
2026

جلسات تبادل دانش فرصتی فراهم می آورد تا معلمان آخرین روش ها، تجربه های موفق و چالش های عملی خود را با یکدیگر به اشتراک بگذارند. ایجاد جوامع یادگیری حرفه ای نیز زمینه ای پایدار برای گفت و گو، همکاری و توسعه ایده های نو فراهم می سازد و موجب افزایش انسجام و رشد جمعی می شود. حمایت حرفه ای همتایان، از طریق مربی گری یا همراهی آموزشی، به معلمان کم تجربه کمک می کند تا در طراحی و اجرای فعالیت های تعاملی با اطمینان بیشتری عمل کنند. به اشتراک گذاری منابع، طرح درس ها و نمونه های موفق نیز فرایند طراحی را تسهیل کرده و الهام بخش به کارگیری رویکردهای خلاقانه تر می شود. در نهایت، مشاهده کلاسی و دریافت بازخورد از همتایان، امکان تحلیل و اصلاح روش های تدریس را فراهم می کند و به بهبود مستمر کیفیت محیط های یادگیری تعاملی منجر می شود. نتیجه بدست آمده با نتایج تحقیقات کنجوریان (۱۴۰۳) و میرزاوند و همکاران (۱۴۰۳) هماهنگ می باشد. همچنین یافته ها نشان داد که تفکر خلاق در طراحی محیط های یادگیری تعاملی شامل کنجکاوی و پرسشگری، انعطاف پذیری شناختی و ذهنی، اصالت و نوآوری در ایده پردازی، ریسک پذیری و تحمل ابهام و تفکر واگرا و همگرا می باشد. در تبیین نتیجه بدست آمده باید اشاره داشت که تفکر خلاق در طراحی محیط های یادگیری تعاملی نقش محوری ایفا می کند و به معلمان امکان می دهد فراتر از الگوهای سنتی تدریس حرکت کنند. کنجکاوی و پرسشگری، به عنوان نقطه آغاز تفکر خلاق، معلمان را به جست و جوی راه حل های نو و طرح پرسش های معنادار برای درگیر کردن فعال یادگیرندگان سوق می دهد. انعطاف پذیری شناختی و ذهنی نیز سبب می شود معلم بتواند از زوایای مختلف به مسائل آموزشی بنگرد و در مواجهه با شرایط غیرمنتظره، راهبردهای متنوعی را به کار گیرد. اصالت و نوآوری در ایده پردازی، زمینه طراحی فعالیت ها و موقعیت های یادگیری بدیع و جذاب را فراهم می سازد که تعامل و انگیزش دانش آموزان را افزایش می دهد. از سوی دیگر، ریسک پذیری و تحمل ابهام به معلمان کمک می کند تا با پذیرش عدم قطعیت و آزمودن روش های جدید، فرصت های یادگیری خلاقانه تری ایجاد کنند. در نهایت، بهره گیری همزمان از تفکر واگرا برای تولید ایده های متنوع و تفکر همگرا برای انتخاب و پالایش بهترین راه حل ها، منجر به طراحی محیط های یادگیری تعاملی اثربخش، پویا و متناسب با اهداف آموزشی می شود. نتیجه بدست آمده با نتایج تحقیقات طیبی و همکاران (۱۴۰۴)، کشوری (۱۴۰۳)، اسکربینجک و همکاران (۲۰۲۴) هماهنگ می باشد. بهبود خلاقیت تربیتی در معلمان نقش اساسی در طراحی و شکل دهی محیط های یادگیری تعاملی ایفا می کند. در شرایطی که نظام های آموزشی با تغییرات سریع علمی و فناوری مواجه اند، معلمان نیازمند توانایی هایی هستند که بتوانند فرایند یاددهی-یادگیری را به شیوه ای نوآورانه و متناسب با نیازهای یادگیرندگان هدایت کنند. خلاقیت تربیتی این امکان را فراهم می سازد که محیط های آموزشی از حالت سنتی خارج شده و به فضاهایی پویا، مشارکتی و یادگیرنده محور تبدیل شوند. یکی از عوامل مؤثر در این زمینه، مهارت فناوری معلمان است. تسلط بر ابزارهای تولید محتوای تعاملی، بهره گیری از فناوری های نوین یادگیری و توانایی مدیریت محیط های یادگیری دیجیتال و ترکیبی، زمینه ایجاد فرصت های متنوع برای تعامل و مشارکت فعال دانش آموزان را فراهم می کند. همچنین تحلیل داده های یادگیری به معلمان کمک می کند تا با شناخت بهتر عملکرد و نیازهای فراگیران، طراحی آموزشی خود را به شکل هدفمندتری بهبود دهند. در کنار مهارت های فناوری، انعطاف پذیری در تدریس نیز نقش مهمی در ارتقای خلاقیت تربیتی دارد. معلمانی که قادرند روش ها و راهبردهای آموزشی خود را با توجه به تفاوت های فردی دانش آموزان و شرایط متغیر کلاس تنظیم کنند، می توانند محیط های یادگیری متنوع تر و مؤثرتری ایجاد نمایند. این انعطاف پذیری از طریق استفاده از رویکردهای آموزشی گوناگون، ارائه بازخورد مستمر و اصلاح فرایند آموزش تحقق می یابد. همچنین مدیریت زمان به صورت پویا و استفاده خلاقانه از منابع موجود، به معلمان کمک می کند تا از امکانات آموزشی به بهترین شکل بهره ببرند. چنین رویکردی سبب می شود فعالیت های یادگیری با انسجام بیشتری طراحی شده و فرصت های تعامل، همکاری و مشارکت در کلاس افزایش یابد. در نتیجه، یادگیری از حالت منفعل خارج شده و به تجربه ای فعال و معنادار تبدیل می شود. تبادل تجربه میان معلمان نیز یکی از بسترهای مهم برای تقویت خلاقیت در طراحی محیط های یادگیری تعاملی است. برگزاری کارگاه ها و نشست های تبادل دانش، امکان انتقال تجربیات موفق و راهکارهای عملی را فراهم می آورد و به ارتقای دانش حرفه ای معلمان کمک می کند. این تعاملات حرفه ای باعث

ICPSE
2026

می شود معلمان با دیدگاه ها و شیوه های متنوع آموزشی آشنا شوند و ایده های جدیدی برای طراحی فعالیت های یادگیری کسب کنند. ایجاد جوامع یادگیری حرفه ای و حمایت هم تایان نیز نقش قابل توجهی در این زمینه دارد. در چنین فضاهایی، معلمان می توانند منابع آموزشی، طرح درس ها و نمونه های موفق تدریس را با یکدیگر به اشتراک بگذارند و از طریق مشاهده کلاسی و دریافت بازخورد، به اصلاح و بهبود عملکرد آموزشی خود بپردازند. این فرایند یادگیری جمعی، زمینه رشد حرفه ای مستمر و تقویت نوآوری در تدریس را فراهم می کند. از سوی دیگر، تفکر خلاق به عنوان یک توانایی شناختی مهم، به معلمان کمک می کند تا در طراحی محیط های یادگیری تعاملی از ایده های نو و رویکردهای متفاوت بهره بگیرند. کنجکاوی و پرسشگری، انعطاف پذیری ذهنی، اصالت در ایده پردازی و توانایی پذیرش ریسک، همگی عواملی هستند که زمینه تولید راهکارهای نوآورانه در آموزش را فراهم می سازند و موجب پویایی بیشتر فرایند یادگیری می شوند.

منابع

ترکمندی، بتول؛ تاج حاج اسفندیاری، زرین؛ آدینه کاخکی، سمیه؛ پزشکی، نرجس (۱۴۰۴). بررسی نقش محیط های دیجیتال در ایجاد انگیزش و مشارکت فعال تحصیلی دانش آموزان. *اولین همایش بین المللی هوش مصنوعی در آموزش و پرورش، روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات دینی، فرهنگی، اجتماعی و مدیریتی در هزاره سوم، بوشهر*.

شعبانی، حسن (۱۴۰۲). *مهارت های آموزشی و پرورشی (روشها و فنون تدریس)*. تهران: انتشارات سمت.

طیبی، سمیه؛ صارمی، طاهره؛ کرامتلو، معصومه؛ فرهمند، عارف (۱۴۰۴). مدل های تدریس خلاق و نقش آن در آموزش دانش آموزان. *اولین همایش بین المللی پژوهش در عصر نوین، مسجد سلیمان*.

عساکره، علی (۱۴۰۴). تاثیر روش های تدریس خلاق بر انگیزه درونی دانش آموزان در آموزش کار و فناوری. *هفتمین همایش ملی پژوهش های حرفه ای در روانشناسی و مشاوره با رویکرد از نگاه معلم، میناب*.

قاسمی وراغون، ریحانه (۱۴۰۴). بررسی تاثیر روش تدریس قصه گوئی و نمایش خلاق در تدریس ادبیات فارسی به کودکان و نوجوانان. *اولین همایش بین المللی پژوهش در عصر نوین، مسجد سلیمان*.

کشوری، اکرم (۱۴۰۳). تحول در نظام آموزش و پرورش با تاکید بر پرورش مهارت های تفکر خلاق و انتقادی در دانش آموزان. *اولین همایش بین المللی پیشروان تعلیم و تربیت، خرم*.

کنجوریان، پروانه (۱۴۰۳). توسعه تفکر انتقادی در نظام آموزشی: نقش محوری معلمان و دانش آموزان در یادگیری نوین. *اولین همایش بین المللی پیشروان تعلیم و تربیت، خرم*.

میرزاوند، سمانه؛ موسوی، معصومه؛ یعقوب وند، مهرداد (۱۴۰۳). راهکارهای نوین برای افزایش انگیزه و مشارکت دانش آموزان. *اولین همایش ملی نگرش های نوین در مسائل آموزش و پرورش، رامشیر*.

نکویی، نسترن؛ خانی، هاجر؛ صفری جامی، مرضیه؛ شریفی، معصومه (۱۴۰۳). بازاندیشی نظام آموزشی: رویکردی نوین به پرورش تفکر خلاق و انتقادی در دانش آموزان. *اولین همایش بین المللی پیشروان تربیت، تهران*.

وحیدی فر، مرضیه؛ اعظم پور، فاطمه؛ موسی پور، کلثوم؛ بغدادی، علیرضا (۱۴۰۴). تاثیر هوش مصنوعی بر انگیزه و مشارکت دانش آموزان در فرآیندهای آموزشی. *اولین همایش بین المللی هوش مصنوعی در آموزش و پرورش، روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات دینی، فرهنگی، اجتماعی و مدیریتی در هزاره سوم، بوشهر*.

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

- Alton Lee, A. (2019). How teaching influences learning: Implications for educational researchers, teachers, teacher educators and policy makers. *Journal of Teaching and Teacher Education*, 22(5), 612-626.
- Anderson, P., Lee, S., & Carter, B. (2022). Teacher-student interaction and its impact on academic engagement. *Educational Psychology Review*, 38(1), 90-105.
- Brooks, A., Kerr, N., & Shah, P. (2025). Interaction-as-design: Action research on teacher creativity in Melbourne studio classrooms. *Journal of Interactive Pedagogy*, 3(2), 33-60.
- Jacobsen D. A. ; Eggen, P. D., & Kauchak, D. P. (2020). *Methods for teaching*. promoting student learning U.S.A: Merrill Prentice Hall.
- Kauchak, D. P. & Eggen, P. D. (2023). *Learning and teaching: Research-Based Methods*. Boston: Allyn and Bacon.
- Kennedy, M. M. (2022). Knowledge and vision in teaching. *Journal of Teacher Education*, 57(3), 205-211.
- Lahti, K., Ruohonen, M., & Väisänen, A. (2023). Enhancing pedagogical creativity through game-informed design sprints in interactive learning environments. *Nordic Journal of Educational Design*, 12(2), 45-68.
- López-García, M., Ríos, J., & Martín, E. (2022). Micro-project units and multi-source feedback: Boosting teacher creativity in interactive primary classrooms. *European Journal of Pedagogical Innovation*, 14(4), 89-115.
- Myers, S. S., & Pianta, R. C. (2021). Development commentary: Individual and contextual influences on student-teacher relationships and children's early problem behaviors. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 37(3), 600-608.
- Nakamura, Y., Saito, H., & Morita, K. (2022). Interactive prompts and teacher creativity in digitally augmented classrooms: A quasi-experimental study in Tokyo. *Asia-Pacific Journal of Innovative Education*, 9(3), 101-124.
- Nguyen, T., Ansari, A., Pianta, R. C., Whittaker, J. V., Vitiello, V. E., & Ruzek, E. (2020). The classroom relational environment and children's early development in preschool. *In Social Development*, 29(4), 107-119.
- Patel, S., De Angelis, M., & Nguyen, C. (2024). Co-design toolkits and the amplification of teacher creativity in interactive learning environments. *International Review of Learning Design*, 6(1), 27-52.
- Shalley, C. E. (2019). Team cognition: The importance of team process and composition for the creative problem-solving process. *Research in Multi-Level*, 7(2): 56-79.
- Skrbinjek, V., Vičič Krabonja, M., Aberšek, B., & Flogie, A. (2024). Knowledge management-enabled teacher training to enhance creativity in interactive learning design. *Education Sciences*, 14(12), 1381-1402.
- Starko, A. J. (2019). *Creativity in the classroom: Schools of curious delight*. Routledge.
- Sternberg RJ (2024). Creative Thinking in the Classroom. *Scandinavian J. Educ. Res.* 47(3), 325- 338.